

Verlag en reflectie op de repetities voor het optreden

datum	Inhoudelijk repetitie	Wat neem ik mee	Persoonlijke reflectie
05-06-2024	<p>Ik heb de aanwezige spelers geïnformeerd over het praktijkonderzoek en het thema zingeving/levensvragen.</p> <p>Ook heb ik de aanwezige spelers (4) en muzikanten (2) gevraagd of zij willen deelnemen als anonieme deelnemers aan het onderzoek. Zij gaven aan hierin interesse te hebben of dat zij akkoord gingen met deelname.</p> <p>Deelname betekent dat ik hen anoniem betrek in het praktijkonderzoek, conform de eisen van de kliniek en ter bescherming van henzelf en mogelijke slachtoffers. Dit houdt in dat hun naam en gezicht niet herkenbaar zullen worden weergegeven.</p> <p>Over het thema zingeving/levensvragen gaven de spelers aan dat zij hierover wilden nadenken.</p> <p>Daarnaast stond de repetitie in het teken van kennismaking met het nieuwe thema.</p> <p>Ter informatie: de spelersgroep bestaat uit zes patiënten/spelers van de Van der Hoevenkliniek, waarvan één speler afkomstig is van de locatie Amersfoort (De Voorde). Zij hebben allen eerder een aantal theaterlessen gevolgd bij mijn collega of bij mijzelf. Op dit moment nemen zij deel aan theaterrepetities binnen het platform Theater Buiten de Muren (opgericht door mijn collega en mij).</p> <p>Binnen dit platform maken wij scènes op basis van een thema, waarbij we altijd (een groot deel van) de input van de spelers zelf gebruiken.</p> <p>Deze groep spelers/muzikanten bestaat uit gemotiveerde leerlingen met enige les- of podiumervaring. Zij werken toe naar optredens voor publiek, waarbij wij hen regisseren en begeleiden.</p> <p>Daarnaast nemen ook twee muzikanten deel aan het project, die gecoacht worden door mijn collega, muziekdocent George Pancras.</p>	<p>Dat ik kan starten met (een deel van de spelers) met de repetities. Dat ik inhoudelijk de volgende repetitie voorbereidt.</p> <p>Dat ik de afwezige spelers nog moet informeren en vragen of zij willen deelnemen.</p>	<p>Over het algemeen staan de spelers die meedoen aan het platform Theater Buiten de Muren open voor veel optredens en vragen, zoals een interview. Toch vond ik het spannend.</p> <p>Eenzijds vroeg ik mij af of zij zouden willen deelnemen, en anderzijds vroeg ik mij af of zij het thema zingeving/levensvragen wel interessant zouden vinden.</p> <p>Nadat ik het hen vroeg, bleek dat zij – na enkele verduidelijkende vragen – dit een heel natuurlijk en normaal thema vonden. Dat gaf mij de bevestiging dat het goed is om hen in de volgende repetitie om verdere input te vragen.</p> <p>To do: spelers vragen welke gefingeerde naam zij zelf willen kiezen.</p> <p>De spelers & muzikanten die deelnemen, geef ik de volgende gefingeerde namen: Joris, Nino, Glenn, Donnie, Nouri, Roos en Jeroen.</p>
12-06-2024	<p>Ik heb een theaterschrijf-repetitie gegeven. Daarbij heb ik associaties opgevraagd rondom persoonlijke levensvragen (naar aanleiding van een zelfgekozen beeld/ansichtkaart).</p> <p>Vervolgens heb ik de spelers tien minuten lang laten schrijven zonder de pen van het papier te</p>	<p>Ik heb alle geschreven teksten bewaard waarbij ik heb gevraagd of deze ingezet mogen worden voor de</p>	<p>Tijdens deze schrijfrepetitie merkte ik hoeveel er loskomt wanneer spelers de ruimte krijgen om vrijuit te associëren en</p>

Verlag en reflectie op de repetities voor het optreden

	<p>halen. Tussendoor heb ik hen gevoed met enkele vragen.</p> <p>Daarna hebben we in een kring de teksten gedeeld en kort op elkaar gereageerd. Hieruit kwamen interessante verhalen los. Sommige spelers gaven aan dat zij veel van hun persoonlijke verhalen en levensvragen kunnen delen met de begeleiding/behandeling en ook met hun eigen netwerk van familie en vrienden die op bezoek komen. Anderen voelen zich juist meer geïsoleerd en onbegrepen door de hulpverleners om hen heen.</p> <p>Ook zijn er spelers die wisselend reageren op hulpverleners en het toevertrouwen van levensvragen; hierin spelen vertrouwen en contact een grote rol.</p> <p>Specifiek werd benoemd: "De oordeelloosheid van de hulpverlener is belangrijk; anders deel ik niets meer."</p> <p>Daarnaast heb ik doorgevraagd naar concrete situaties waarin een hulpverlener volgens de speler goed aansloot, en situaties waarin dit juist niet gebeurde.</p> <p>Hierbij kwamen ook opmerkingen naar voren zoals: "Ja, ik begrijp je," -een uitspraak die hulpverleners snel doen, maar die voor patiënten soms te gemakkelijk of niet oprecht aanvoelt.</p>	<p>scenes. Dat was akkoord voor de spelers/muzikanten. Alle spelers zijn nu op de hoogte van het thema.</p> <p>Ik heb direct na het delen van de verhalen ook notities gemaakt van de reacties op elkaars verhalen. Er zit een grote verscheidenheid in ervaringen in hoe spelers hulpverleners ervaren in hoe goed zij aansluiten. Er zijn ook overeenkomsten zoals belangrijke voorwaarden zoals: oprecht luisteren, de tijd nemen en oordeelloos in gesprek gaan.</p>	<p>te schrijven, gevoed door eigen beelden en vragen. De openheid waarmee velen hun ervaringen deelden, raakte me.</p> <p>Tegelijkertijd confronteerden de verhalen me met de verschillen in hoe mensen begeleiding ervaren: van verbondenheid tot pijnlijk isolement. Wat me vooral opviel was het belang van een oordeelvrije houding van hulpverleners, een voorwaarde die telkens terugkeerde. Ook het spanningsveld tussen 'gezien worden' en 'te snel begrepen worden' kwam scherp naar voren. Deze inzichten neem ik mee in het maakproces; ze zijn niet alleen waardevol voor het inhoudelijke thema, maar ook voor de manier waarop ik zelf aanwezig wil zijn in de repetities: luisterend, zonder haast en zonder oordeel.</p>
19-6-2024	<p>Tijdens de repetitie heb ik samen met de spelers gewerkt aan een nieuwe scène, gebaseerd op de geschreven teksten die eerder door de spelers zijn gemaakt. Deze teksten, vol persoonlijke levensvragen en reflecties, vormden de basis voor een humoristische scène waarin alle genoemde levensvragen op speelse wijze aan bod kwamen.</p> <p>We begonnen de repetitie met speelse improvisatie-oefeningen, waarbij de spelers uitgedaagd werden om hun eigen woorden en verhalen lossen en met humor te brengen. Zo ontstond er gaandeweg een levendige scène,</p>	<p>Ik neem mee dat het is gelukt om aan de serieuze verhalen die ik heb gekregen als input, zowel de luchtige als de ernstige kan samen op de vloer heb kunnen weergeven. Daarbij staat deze scene centraal voor het perspectief van de patiënt. Volgende repetitie kan gaan</p>	<p>ik vind het belangrijk dat dit thema van kansen, geluk en ongelukkig voelen, zichtbaar wordt, omdat veel spelers in hun leven daadwerkelijk hebben ervaren hoe ongelijke kansen en omstandigheden diepe sporen kunnen nalaten. Door dit thema op te nemen,</p>

Verslag en reflectie op de repetities voor het optreden

	<p>waarin grote vragen als "Waarom overkomt mij dit?" en "Wat geeft het leven eigenlijk betekenis?" in een lichte, soms absurdistische stijl werden verwerkt.</p> <p>De scène mondde uit in drie korte monologen, waarin zij bewust verdraagden en de toon veranderden. In deze monologen zoomden we in op het thema: "<i>Sommige mensen hebben nu eenmaal minder kansen in het leven.</i>" en het omgaan met geluk en ongeluk. De spelers spelen hierin op een eerlijke, sobere manier, in contrast met het humoristische deel daarvoor.</p>	<p>over het perspectief van de hulpverlener en werken met de verhalen van de studenten en hulpverleners die ik heb gesproken.</p>	<p>bieden we ruimte aan hun perspectieven, zonder in slachtofferschap te vervallen. Het gaat om het erkennen van realiteit én om het vinden van manieren om hiermee om te gaan. Soms met humor, soms met ernst.</p>
<p>26-06-2024</p>	<p>Tijdens deze repetitie heb ik gewerkt met verhalen van student-hulpverleners, waarin ongemak, twijfel en onverwachte confrontaties centraal stonden. Vanuit deze eigen ervaringen hebben we twee scènes ontwikkeld die op hun eigen manier zowel gevoelig als theateraal krachtig zijn geworden. De eerste scène speelde zich af tijdens een alledaags moment: de afwas. Een hulpverlener doet samen met een patiënt de afwas, wanneer de patiënt plotseling een grote levensvraag op tafel gooit. Deze scène hebben we humoristisch uitgewerkt door het innerlijke dilemma van de hulpverlener zichtbaar te maken: we speelden met innerlijke stemmen die op theaterale wijze verschenen op het toneel. Zo kreeg de hulpverlener te maken met een <i>vermijdende stem</i> ("Lach het weg, verander van onderwerp!") en een <i>kritische stem</i> ("Je moet hier nu iets perfects op zeggen!"), die de situatie steeds absurder en ongemakkelijker maakten.</p> <p>Het resultaat was een geestige, maar ook herkenbare scène die liet zien hoe lastig het kan zijn om nabij te blijven bij existentiële vragen, zeker op onverwachte momenten.</p> <p>De tweede scène had een heel andere toon en zwaarte. Hierin stond een psychiater centraal die geconfronteerd werd met een zelfmoordpoging, niet van een patiënt, maar van een oud-collega die hij lang niet had gezien. In deze scène onderzochten we de ontredde en schaamte dat daarbij kan ontstaan. We hebben gespeeld met verstilling, onderbroken gesprekken en lange stiltes, om de emotionele impact voelbaar te maken zonder deze direct uit te spelen.</p>	<p>Ik merk dat ik heel tevreden ben over de afwasscene omdat het zowel de ernst behandeld maar op een op het eerste oog luchtige manier. Er zit echt een schakel in de scene. Dat wordt vooral krachtig met de muziek. Collega George Pancras maakt met de muzikanten Joris en Nino een prachtige keuze van de muziek van Trafassi en later in de scene met gevoelige piano muziek.</p>	<p>Ook hier werk ik spelend op de vloer: we improviseren, onderzoeken en vergroten uit wat in het moment ontstaat. Door innerlijke processen letterlijk te verbeelden, kunnen we spanningen, humor en pijn zichtbaar maken zonder ze direct te hoeven verklaren. Ik bied tijdens de repetities duidelijke kaders van de scene en eerst impulsen of motieven, maar laat de spelers de scènes mede vormgeven vanuit hun eigen spel intuïtie.</p>

Verlag en reflectie op de repetities voor het optreden

<p>03-07-2024</p>	<p>Tijdens deze repetitie hebben mijn collega Petra van den Brand en ik gewerkt aan scènes rondom het thema <i>tijdsdruk in de zorg</i> en de voortdurende wisseling van hulpverleners, een onderwerp dat bij veel spelers en vertellers uit hun eigen ervaring naar voren kwam.</p> <p>We onderzochten hoe de ervaring van steeds weer een nieuw gezicht, steeds weer opnieuw je verhaal moeten vertellen, voelt voor patiënten. We speelden scènes waarin spelers letterlijk 'hetzelfde verhaal moeten vertellen' voor weer een nieuwe behandelaar, en waarin ze hun verhaal opzichtig oppervlakkig maakten, uit zelfbescherming.</p> <p>De constante tijdsdruk en bureaucratie in de zorg zetten we op een aangezette, ironische manier neer, door bijvoorbeeld de hulpverlener constant te laten wisselen met een volgende waardoor er 6 hulpverleners in 1 scene voorbij komen.</p> <p>Daarnaast hebben mijn collega en ik ervoor gekozen om in de voorstelling te beginnen met het schetsen van een contextsituatie. Voor studenten verpleegkunde en social work, die interesse hebben in de forensische zorg, is het vaak nog abstract wat deze wereld inhoudt. Daarom starten we de voorstelling met twee scènes die het publiek meteen meenemen in de realiteit van forensische zorg.</p> <p>De eerste scène draait om het moment dat iemand uit de gevangenis komt, met slechts één doos met persoonlijke spullen.</p> <p>We hebben deze scène beeldend gemaakt: een speler die zijn leven letterlijk in één kartonnen doos draagt, gevuld met een paar foto's, brieven, een oud boek en losse voorwerpen. Daarbij schetsen we ook hoe een hulpverlener genooddaakt is om forensisch scherp te zijn. Dat betekent op signalen te letten die mogelijk naar crimineel gedrag leiden. Dit toont meteen de complexiteit van de situatie voor deze hulpverleners. Het is niet alleen luisteren en empathisch aanwezig zijn in deze setting maar ook een scherpe en kritische oog behouden.</p> <p>De tweede scène zoomt in op het proces van jarenlange behandeling: de eindeloze gesprekken, de terugvallen, de kleine</p>	<p>Ik ben tevreden over de scènes maar mijn collega en ik concluderen dat we ook een scène willen waarin patiënten de worsteling met de overgang naar de maatschappij ervaren. Dit omdat het doel van een behandeling is om (indien mogelijk) te resocialiseren. Maar dat dit ook veel lastigheden meebrengt en dus levensvragen over de toekomst.</p>	<p>We willen het publiek, en zeker de toekomstige hulpverleners, laten voelen dat forensische zorg niet begint bij het succesverhaal, maar bij verlies, ontheemding en een moeizaam proces van vertrouwen opbouwen en tegelijkertijd scherp letten op veiligheid en gedrag.</p> <p>Door deze context direct in de voorstelling neer te zetten, kunnen we meer begrip kweken voor de complexiteit en traagheid die inherent zijn aan herstel in deze setting.</p>
-------------------	--	--	--

Verlag en reflectie op de repetities voor het optreden

	<p>successen. We tonen hoe het inzicht om jezelf echt open te stellen vaak pas na lange tijd komt, niet geforceerd, niet lineair, maar langzaam en vaak pijnlijk.</p>		
10-07-2024	<p>Tijdens deze repetitie hebben mijn collega en ik gewerkt aan de scène "<i>De weg naar buiten</i>", waarin we juist vanuit humor en overdrijving het proces van terugkeer naar de samenleving hebben onderzocht.</p> <p>De speler Roos, die de hoofdpersoon speelt, belandt doorlopend in situaties die <i>nét</i> even te ongemakkelijk, te absurd of te pijnlijk zijn — maar steeds met een komische ondertoon. We hebben ervoor gekozen om de scènes snel en uitvergroot te spelen, bijna als een kettingreactie van kleine rampjes.</p> <p>Elke keer wanneer Roos een nieuwe stap zet bijvoorbeeld: solliciteren, daten, een woning zoeken, een hobby oppakken, bouwen de andere spelers razendsnel een nieuwe setting op. Ze springen letterlijk het toneel op als werkgevers, makelaars, sportvrienden of nerveuze blind dates.</p> <p>Met korte, scherpe dialogen en veel fysieke humor ontstonden steeds nieuwe mini-werelden waarin Roos probeert overeind te blijven.</p> <p>Zo ziet Roos tijdens een sollicitatiegesprek de werkgever letterlijk na het feliciteren van de baan, haar toch afwijzen na het horen van de achtergrond van Roos. En heeft Roos heel veel moeite om een 'small talk' gesprek te houden met haar date, omdat zij na jarenlange behandeling gewend is direct de diepte in te duiken wat erg overheersend is voor nieuwe date.</p>	<p>Deze scene vindt vooral Roos erg leuk en zij speelt deze ook met overgave net als de andere spelers met veel spelplezier. Dit maakt dat deze scene mooi geplaatst kan worden tussen 2 meer gevoelige scènes voor de balans tussen ernst en humor.</p>	<p>Door de situaties uit te vergroten en met humor te benaderen, maken we de pijn van het stigma voelbaar zonder dat de voorstelling zwaar of moralistisch wordt. De lach opent ruimte om een pijnlijk onderwerp bespreekbaar te maken: de manier waarop mensen, zelfs onbedoeld, iemand kunnen buitensluiten zodra er maar iets 'anders' aan de hand is. Maar ook hoe forensische patiënten moeten leren zich weer te verhouden in de nieuwe situatie 'buiten de muren'.</p>
17-07-2024	<p>Tijdens deze repetitie hebben mijn collega en ik gewerkt aan een doorloop van alle scènes die we de afgelopen weken hebben opgebouwd.</p> <p>Voor het eerst zetten we alle scènes achter elkaar, zodat we konden voelen hoe het geheel loopt: van de eerste contextschets over forensische zorg, via de persoonlijke verhalen over levensvragen, tijdsdruk en stigma, tot aan de humoristische kettingreacties van "<i>De weg naar buiten</i>".</p> <p>In deze doorloop lag de focus vooral op timing, samenspel en muzikaal aansluiten. We hebben veel aandacht besteed aan het</p>	<p>We concluderen dat enkele scènes nog wat aandacht verdienen en hierover maken we aantekeningen. Na de vakantie pakken we deze direct op.</p>	<p>Ik heb ervaren dat we aan een strak schema zitten omdat er een vakantie tussen zit, maar toch heb ik het vertrouwen dat dit gaat lukken.</p>

Verslag en reflectie op de repetities voor het optreden

	<p>precies inzetten van bewegingen en tekst, zodat grappen goed landen en gevoelige momenten voldoende ruimte krijgen.</p> <p>Daarnaast hebben we muziek geïntegreerd in de scènes. Onze muzikanten werkten live onder de scènes en leerden te spelen met sfeer en timing: soms een kleine toon om spanning te ondersteunen, soms een ritmisch patroon om een grap extra lading te geven. We experimenteerden met verschillende manieren om muziek niet alleen als achtergrond te gebruiken, maar als actieve medespeler in de voorstelling.</p>		
07-08-2024	<p>Mijn collega pakt deze week de repetitie op, want ik ben op vakantie. Er is in deze repetitie weer gewerkt aan een doorloop en aan het bijschaven van de teksttiming en uitvergroot spelen.</p>		
14-08-2024	<p>Ook in deze repetitie is gewerkt aan een doorloop en deze keer mag geen enkele speler nog zijn tekst erbij houden om zo echt in het moment te kunnen reageren en improviseren op de ander. En geeft hierbij ook de noodzaak aan de spelers aan om de teksten echt te kennen.</p>	<p>We ordenen de script en we nemen het laatste contact op met Hogeschool Rotterdam waarin we de laatste praktische voorwaarden en tijden doornemen. Hoelaat we daar zijn en waar we kunnen parkeren met ons busje. En welke attributen we meenemen.</p>	<p>Dit vergde een andere focus van mij waarbij ik meer heb gekeken naar het lichamelijke spel, de energie en de reacties op elkaar. De tekst moest van binnenuit komen, en dat is precies wat ik wilde oefenen: het vermogen om flexibel en echt te spelen, zonder dat je afhankelijk bent van de papieren versie.</p>
21-08-2024	<p>In de laatste repetitie hebben we de laatste details aandacht hebben gegeven. Het was een intense repetitie waarin we de volledige doorloop opnieuw speelden, met extra focus op de dynamiek tussen de spelers en de muzikale begeleiding. De teksten waren inmiddels volledig in het lijf van de spelers geworteld, wat de scènes een nieuwe energie gaf. Er was meer ruimte voor improvisatie en spelplezier, vooral omdat de spelers zich steeds vrijer voelden in het reageren op elkaar.</p> <p>Echter, na de laatste repetitie ontdekten mijn collega en ik dat één speler op de dag van onze uitvoering een rechtszitting had, die niet verschoven kon worden. Omdat dit niet te verplaatsen was, besloot één van ons zijn rol over te nemen. Helaas bleek enkele dagen</p>	<p>We nemen mee dat mijn collega en ik in korte tijd de teksten en spel scènes leren en oefenen. Dit loopt goed omdat we dit gelukkig gewend zijn.</p>	<p>Natuurlijk baal ik van de situatie. Je werkt wekenlang met een groep toe naar een voorstelling, en dan vallen er vlak voor het optreden ineens twee spelers weg. Dat voelt frustrerend — voor ons als makers, maar vooral ook voor de groep. Tegelijkertijd weet ik dat dit erbij hoort wanneer je werkt in een forensische setting. Onvoorspelbaarheid is</p>

Verlag en reflectie op de repetities voor het optreden

<p>voor de voorstelling dat een andere speler wegens ongewenst gedrag op zijn leefgroep 'op binnen' stond (dit betekent intrekken van de verloven), waardoor ook deze rol ingevuld moest worden. Omdat we in een forensische setting werken, moesten we als theatermakers hier direct op inspelen. Mijn collega nam dus ook deze rol over.</p> <p>In de laatste repetitie zorgden we ervoor dat we als theatermakers zelf de ontbrekende rollen opvulden. Voor de overige vier spelers en twee muzikanten was deze situatie vervelend, maar niet nieuw; zij zijn inmiddels goed gewend aan het anticiperen op last-minute veranderingen.</p>		<p>soms de enige constante. Wat me trots maakt, is hoe mijn collega en ik meteen hebben geschakeld. We hebben geen moment getwijfeld en zijn direct gaan kijken hoe we de lege plekken konden opvangen. We hebben ons flexibel opgesteld, teksten aangepast en rollen overgenomen, zodat de voorstelling gewoon kon doorgaan. Voor mij als theaterdocent is dat ook een belangrijk signaal naar de spelers: dat het collectief sterker is dan één individu, en dat we samen verder bouwen, ook als het anders loopt dan gepland.</p>
<p>Optreden Hogeschool Rotterdam!</p> <p>Het is vroeg. De kliniek is nog stil als mijn collega en ik aankomen. We weten: vertrek je om 08.00 uur, dan moet je er uiterlijk om 07.30 verzamelen. Want bij de portier duurt het altijd minstens een kwartier om door de deur te komen. Verloven moeten gecontroleerd worden, sleutels ingeleverd, afspraken gecheckt. Alles volgens protocol, zoals het hoort in een forensische setting. We wachten geduldig, inmiddels weten we dat dit erbij hoort, een soort extra acte in de voorstelling die nog moet beginnen.</p> <p>Als alles rond is, lopen we met de spelers naar buiten. Het voelt bijna als schoolreis. Buiten staat ons gehuurde busje klaar, een witte, iets rammelende negenzitter. Mijn collega kruipt achter het stuur, ik neem plaats naast haar, en naast ons zit Nouri die graag de navigatie wil doen. De andere spelers zoeken hun plek achterin. Iedereen is wakker, alert, vol energie. Er wordt gelachen, verhalen gedeeld en de telefoons gecheckt die al dagen in een kluis liggen. En tussen dat alles door zie ik hoe</p>		

Verslag en reflectie op de repetities voor het optreden

<p>sommige spelers nog serieus met hun tekst bezig zijn. In de bus wordt nog gerepeteerd, regels worden geoefend, cues herhaald. Het is bijzonder om te zien hoe betrokken de spelers zijn. Hoe ze zich vasthouden aan hun rol, aan hun woorden, aan de afspraak met het publiek straks in Rotterdam. Zij voelen zich medeverantwoordelijk.</p> <p>Voor mij als theatermaker is dit al een hoogtepunt. Niet het applaus straks, maar dit: het collectief, de toewijding, het onderweg zijn: samen, in een busje, op weg naar iets groters dan onszelf.</p>		
--	--	--

Wil je meer weten over wat we precies hebben gespeeld? Bekijk dan het [script: *Dagdagelijkse Dilemma's*](#)